

Wpływ współpracy euroregionalnej na wyrównywanie różnic regionalnych i realizację „ludzkiego oblicza” integracji

Współpraca euroregionalna zwana euroregionalizacją jest częścią regionalizacji, czyli polityki regionalnej, jeżeli ta zostanie skierowana do szczególnych regionów zwanych euroregionami. Istotą regionalizacji jest wyrównywanie dysproporcji rozwojowych przy pomocy przede wszystkim instrumentów finansowych, czyli funduszy strukturalnych, a zatem również euroregionalizacja niweluje dysproporcje dając szansę i możliwości peryferyjnym regionom granicznym. Peryferyjne regiony graniczne w stosunku do regionów centralnie usytuowanych mają gorsze wskaźniki gospodarczo-społeczne, a są specyficznymi obszarami, gdzie na współpracę ma wpływ człowiek i jego zaangażowanie.

W opracowaniu zasygnalizowane zostaną następujące zagadnienia:

- istota regionu i euroregionu,
- regiony problemowe i czynniki rozwoju regionalnego,
- rola Inicjatywy INTERREG w niwelowaniu dysproporcji regionów problemowych i peryferyjnych,
- szczególny wymiar i znaczenie euroregionalizacji w integracji.

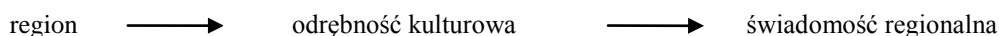
1. Region a euroregion. Czynniki rozwoju regionalnego, problem zróżnicowania regionalnego

W literaturze przedmiotu funkcjonuje wiele różnych definicji w zależności od eksploatowanych aspektów. Najogólniej rzecz ujmując region stanowi względnie jednorodny obszar odróżniający się od przyległych terenów cechami naturalnymi i nabytym. Jeżeli taki obszar znajduje się na granicy państw, a współpraca w jego ramach zostanie zinstytucjonalizowana, to wówczas jest euroregionem. Region jako jednostka terytorialna zorganizowana instytucjonalnie wewnątrz państwa posiada następujące cechy:

- wspólnotę interesów gospodarczych, odśrodkową integrację gospodarczą,
- reprezentację polityczną pochodzącą z bezpośrednich wyborów powszechnych,
- więź społeczną opartą na poczuciu własnej tożsamości,
- bezpośrednie podporządkowanie szczeblowi centralnemu¹.

¹ Cooperation Transfrontalière en Europe le 21 jun 1996, Strasbourg 1996.

Cechy te również posiada euroregion będąc jednostką zorganizowaną instytucjonalnie w wymiarze transgranicznym. W euroregionie, bądź regionie przygranicznym, bardziej niż typowym regionie usytuowanym centralnie daje się zaobserwować silne więzi międzyludzkie oraz odrębność kulturową, która z kolei jest głównym czynnikiem pobudzającym świadomość regionalną. Szczególnie zaakcentowana odrębność kulturowa euroregionu czyni zeń homogeniczną jednostkę terytorialną, stanowiącą część większej jednostki terytorialnej i zamieszkałą przez „społeczność euroregionalną” wykazującą szczególną skłonność do integracji wokół wspólnych wartości, co w konsekwencji prowadzi do wytworzenia świadomości regionalnej zgodnie z następującym schematem:

Powyzsza zależność działa jak sprzężenie zwrotne, czyli w konsekwencji to świadomość regionalna kreuje i wyodrębnia region². Z uwagi na „siłę” owej świadomości w euroregionach, to właśnie ten typ regionu stwarza szczególne uwarunkowania do współpracy, nad którą ma kontrolę człowiek. Z drugiej jednak strony wewnętrzny potencjał rozwojowy euroregionu zgromadzony w wyniku działalności ludzi (potencjał ekonomiczny, kulturalny, intelektualny, innowacyjny, instytucjonalny, środowiskowy) jest zubożony przez jego peryferyjne położenie i niejednokrotnie wynikające stąd ekstremalne warunki gospodarowania.

Zgodnie z teorią „biegunów rozwoju” regiony graniczne (w tym euroregiony) jako peryferyjnie usytuowane legitymują się gorszymi wskaźnikami gospodarczo-społecznymi (np. PKB, stopa bezrobocia, wskaźnik migracji ludności, bądź inne wskaźniki demograficzne) należą do tzw. problemowych.

Uwzględniając raporty Komisji Europejskiej N. Varnhove proponuje wyodrębnienie następujących regionów problemowych³:

- regiony peryferyjne, w których dominuje rolnictwo charakteryzujące się wysokim poziomem stagnacji (większość regionów Hiszpanii i Portugalii, Grecji, austriacki Burgenland oraz tzw. regiony ultraperyferyjne np.: północna część Finlandii, francuskie departamenty zamorskie, portugalskie Azory i Madera oraz hiszpańskie Wyspy Karaibskie),
- nieperyferyjne regiony rolnicze z dużą gęstością zaludnienia (północna Holandia, Schleswig-Holstein w Niemczech),
- regiony o niskiej gęstości zaludnienia (północne regiony Szwecji i Finlandii),
- nowe landy (dawna NRD),
- regiony osierocone tzw. *stranded regions* z dominującym w przeszłości przemysłem górniczym, włókienniczym i stoczniowym (południowa Walia, północna Anglia),
- regiony przygraniczne i transgraniczne zwykle powiązane ze sobą historycznie, charakteryzujące się brakiem bądź niedostatecznym poziomem rozwoju infrastruktury.

² M. Greta, *Euroregiony a integracja europejska. Wnioski dla Polski*, Wyd. UŁ, Łódź 2003, s. 32.

³ N. Varnhove, *Regional Policy: A European Approach*, Avebury, Aldershot 1999, s. 122 i dalsze.

Wśród regionów problemowych wymieniane są regiony przygraniczne i transgraniczne, w tym euroregiony. One też wpływają na pogłębianie dysproporcji i różnic regionalnych. Dlatego tak istotnego znaczenia w aspekcie zwiększenia spójności społeczno-ekonomicznej Wspólnot nabiera współpraca euroregionalna.

W „Szóstym Okresowym Raporcie na temat społecznej i ekonomicznej sytuacji oraz rozwoju regionów Unii Europejskiej”, Komisja Europejska podkreśla, iż jednym z podstawowych czynników rozwoju regionalnego Wspólnot oraz poprawy sytuacji regionów problemowych jest stworzenie przesłanek długofalowego wzrostu gospodarczego poprzez zwiększenie konkurencyjności ich gospodarek⁴. Konkurencyjność interpretowana jest nim „jako zdolność regionów do osiągnięcia relatywnie wysokiego poziomu dochodów i zatrudnienia w warunkach międzynarodowej konkurencji”⁵.

W powyższym raporcie określono cztery podstawowe czynniki rozwoju regionów we Wspólnotach oraz wpływające na ich konkurencyjność⁶:

- nowoczesna struktura działalności gospodarczej wyrażająca się m.in. w charakterze sektorowej struktury zatrudnienia i udziałem sektorów w tworzeniu PKB w przekroju rolnictwo-przemysł przetwórczy-budownictwo-usługi rynkowe-usługi nierynkowe,
- intensywność działalności w sferze innowacji produktowych i procesowych,
- dostępność regionu do rynków zbytu determinowana łatwością transportu dóbr i usług wytwarzanych w regionie na rynki spoza regionu,
- kwalifikacje siły roboczej odzwierciedlające jakość zasobów ludzkich.

Oprócz wyżej wymienionych czynników o podstawowym znaczeniu, raport wskazuje także na inne⁷: kultura biznesu, partnerstwo publiczno-prywatne oraz kapitał społeczny regionów stanowiący konfigurację „miękkich” czynników kulturowych, tj. utrwalone tradycje, interesy indywidualne i grupowe, normy moralne, religijne, psychospołeczne cechy ludzi, gotowość do podejmowania ryzyka.

Większość tych czynników (poza tzw. „miękkimi”) przemawia na niekorzyść euroregionów, regionów przygranicznych jako peryferyjnych, pogłębiając dysproporcje regionalne. Z drugiej jednak strony w euroregionach występują „szczególne” uwarunkowania dynamizujące współpracę, a są to:

- duże doświadczenie we współpracy,
- instytucjonalizacja współpracy,
- programy pomocowe.

Euroregionalizacja stwarza warunki dla przezwyciężenia peryferyjności i problematyczności rozwojowej. Powszechna jest teza, iż interwencje strukturalne odnoszą ograniczony skutek na obszarach „upośledzonych” (peryferyjne położenie, niska jakość kapitału ludzkiego, niska stopa zatrudnienia, brak centrów rozwoju technologii, słaby rozwój infrastruktury). Jednak w euroregionach mimo ich „upośledzenia” nie potwierdza się. Współpraca euroregionalna przyczynia się do przezwyciężenia tegoż „upośledzenia” i niwelowa-

⁴ Materiały Komisji Europejskiej, *Szesty Okresowy Raport na temat społecznej i ekonomicznej sytuacji oraz rozwoju regionów Unii Europejskiej*, Bruksela-Luksemburg, 1999, s. 32.

⁵ Tamże, s. 32 oraz Z. Wysokińska, *Konkurencyjność w międzynarodowym i globalnym handlu technologiami*, PWN, Warszawa 2001, s. 37.

⁶ Materiały Komisji Europejskiej, *szósty Okresowy Raport ...*, *op.cit.*, s. 36 i dalsze.

⁷ Tamże, s. 64.

nia dysproporcji regionalnych. Do euroregionów trafiają środki z funduszy strukturalnych, a instytucjonalizacja współpracy przyczynia się do ich efektywniejszego zagospodarowania oraz współpracy w wymiarze integracyjnym.

2. Inicjatywa INTERREG w rozwoju regionalnym i euroregionalnym – szansą na wyrównywanie różnic rozwojowych

Inicjatywa INTERREG wydzielona z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i będąca kontynuacją dwóch poprzednich tego typu (z lat 1989–1992 i 1993–1999) finansuje ponadgraniczną i ponadregionalną współpracę regionów. W ten sposób służy zrównoważonemu rozwojowi i integracji terytorialnej Wspólnoty. Środki w ramach INTERREG na lata 2000–2006 wynoszą 4,875 mld euro, stanowiąc blisko 50% środków przeznaczonych na Inicjatywy Wspólnotowe. Podział tych środków między państwa „starej” Wspólnoty prezentuje poniższa tabela 1:

T a b e l a 1. Planowany podział środków w ramach programu INTERREG III na lata 2000–2006⁸

Państwo	Alokacja środków (w mln €)	Państwo	Alokacja środków (w mln €)
Belgia	104	Włochy	426
Dania	34	Luksemburg	7
Niemcy	737	Holandia	349
Grecja	568	Austria	183
Hiszpania	900	Portugalia	394
Francja	397	Finlandia	154
Irlandia	84	Szwecja	154
		Wielka Brytania	362

Ź r ó d ł o: Materiały Centrum Informacji Europejskiej UKIE (2001).

Natomiast dla nowoprzyjętych członków w ostatnim poszerzeniu suma środków w ramach INTERREG III na lata 2004–2006 wynosi 429,4 mln euro⁹ (tabela 2). Największym beneficjentem tej Inicjatywy jest Polska, która począwszy od 1991 r. bardzo aktywnie uczestniczy w euroregionalizacji, zwłaszcza na zachodnim pograniczu, dzięki partnerowi niemieckiemu. Wcześniej jako kraj nie będący członkiem WE była beneficjentem tzw. Inicjatywy „lustrzanej”, tj. PHARE CBC, gdyż INTERREG jako Inicjatywa wewnątrz-wspólnotowa nie może opuszczać granic WE.

⁸ Redakcja sugerowała dodanie do podanego przez autorkę planowanego podziału środków ich wykorzystania w latach 2000–2004. Autorka uważa jednak, że zarzut „[...] jest **bezpodstawny**, gdyż [...] strategie rozwojowe i finansowe są przyjmowane w UE na 7 lat, czyli na 2000–2006 [...]” (red.).

⁹ Dla krajów z Europy Środkowej i Wschodniej poza INTERREG jest dostępna jeszcze Inicjatywa IQUAW w znacznie mniejszych rozmiarach.

Tabela 2. Podział środków w ramach programu INTERREG III na lata 2004–2006

Państwo	Alokacja środków (w mln €)
Cypr	3,8
Czechy	60,9
Estonia	9,4
Litwa	19,9
Łotwa	13,5
Malta	2,1
Polska	196,1
Słowacja	36,8
Słowenia	21,0
Węgry	60,9
	429,4

Źródło: Materiały Centrum Informacji Europejskiej UKIE (2001).

INTERREG składa się z trzech transz, z których największe zaangażowanie w euroregionach ma transza A¹⁰:

- **INTERREG A** dotyczy wspierania rozwoju regionów przygranicznych, transgranicznych, w tym euroregionów i obejmuje wspieranie rozwoju obszarów miejskich i wiejskich, przedsiębiorczości i innowacyjności (w tym sektora MSP), podejmowanie lokalnych inicjatyw zatrudnieniowych, działania na rzecz wspólnego korzystania z zasobów ludzkich i urzędzeń w dziedzinie badań i rozwoju, kształcenia, kultury, zdrowia, promowanie ochrony środowiska oraz działania mające na celu promowanie transportu;
- **INTERREG B** dotyczy współpracy ponadnarodowej i obejmuje wspólne inicjatywy władz lokalnych, regionalnych i krajowych różnych państw Wspólnot służące zacieśnianiu i pogłębianiu integracji. Dzięki współpracy ponadnarodowej dochodzi do formowania dużych grup regionów europejskich o wspólnych problemach (np. regiony górskie, regiony ultraperyferyjne)¹¹;
- **INTERREG C** dotyczy współpracy międzyregionalnej i polega na wymianie praktyk objętych programem **INTERREG A i B** i współpracy w dziedzinie badań, rozwoju technologicznego, przedsiębiorczości.

Inicjatywa INTERREG (jak wspomniano) nie może opuszczać granic Wspólnoty, a wtedy gdy podejmowana jest współpraca z krajem spoza Wspólnoty, wówczas odbywa się to przez inicjatywę o charakterze tzw. „lustrzanym” np. MEDA (kraje śródziemnomorskie, Bliski Wschód), TASIC (kraje byłego ZSRR), czy PHARE CBC (dziś kraje członkowskie z Europy Środkowo-Wschodniej, w tym Polska).

¹⁰ M. Greta, *Euroregiony a integracja...*, op.cit., s. 24.

¹¹ W latach 1993–1999 funkcję taką spełniała Inicjatywa REGIS.

Największymi beneficjentami INTERREG (tabela 1) są kraje będące głównymi promotorami współpracy transgranicznej i euroregionalnej np. Niemcy (737 mln euro), Francja, Holandia czy Belgia, a z nowoprzyjętych Polska (tabela 2).

3. „Ludzkie oblicze” integracji w euroregionach

W Europejskiej Karcie regionów Granicznych stanowiącej podstawowy dokument współpracy euroregionalnej czytamy m.in.¹²: *Ludzkie oblicze polityki europejskiej ma szansę sprawdzić się przede wszystkim tam, gdzie wola współpracy jest koniecznością życiową praktykowaną na co dzień, a więc w regionach granicznych. Właśnie tu zachodzi konieczność likwidowania barier i zmiany sytuacji odwróconych od siebie plecami na wspólnym „twarzą w twarz”.*

W euroregionach tkwi główne ramię integracji, które wypływa nie z zapisów traktatowych (Paryż, Rzym, Maastricht, Amsterdam, Nicea), ale z woli ludzi mieszkających na pograniczu i dążących do wspólnego rozwiązywania problemów dnia codziennego. Podmiotem integracji euroregionalnej – „małej integracji” jest człowiek. Tu więc w euroregionach zachodzi proces integrowania się, a nie tylko integrowania. Przez owo integrowanie się następuje mocniejsze scalenie szerszej integracji. W euroregionie bardziej niż w innych typach regionów daje się odczuć odrębność kulturowa, świadomość regionalna i świadomość integracji, a nadto euroregion skupia w sobie więcej cech naturalnych „wrodzonych” niż nabytych i dlatego ma szczególną misję do spełnienia w integracji w ogóle. A zatem to euroregiony, ze względu na swe naturalne więzi:

- przekształcają granice z elementu dzielącego w element łączący i integrujący i wtedy „wielość wewnątrz” staje się „jednością na zewnątrz”;
- przewyżniają uprzedzenia i animozje między mieszkańcami pogranicza, wynikające z historycznych konsekwencji;
- przyczyniają się do zminimalizowania peryferyjności i izolacji w stosunku do pozostałych obszarów kraju;
- przyczyniają się do polepszenia warunków życia ludności pogranicza oraz wzrostu gospodarczego w regionie;
- przyczyniają się do aktywizacji lokalnych więzi i demokracji do odzyskiwania podmiotowości przez lokalne i regionalne społeczności;
- przez większą świadomość integracyjną przyczyniają się do scalania ugrupowania integracyjnego.

Wokół euroregionów i euroregionalizacji toczą się ciągłe dyskusje i nie brak też negatywnych opinii (zwłaszcza w odniesieniu do polskich euroregionów).

Negatywny stosunek i opinie kwestionują dorobek euroregionalny uważając je za rażąco wyprzedzając suwerenności i mieszanie się w wewnętrzne sprawy kraju. Sceptycy uważają, iż za euroregionem kryją się zupełnie obce instytucje mało pomocne przy rozwiązywaniu problemów krajowych.

¹² Europäische Charta der Grenzund grenzüberschreitenden Regionen, s. 20.

Tymczasem euroregion nie zastępuje państwa ani nie tworzy mini państwa, nie znosi formalnie granic i nie jest organizmem ponadpaństwowym wydzielonym spod narodowej jurysdykcji, administracji czy kontroli. Ramy współpracy euroregionalnej tworzą rządy, a cechą euroregionu jest dobrowolność współpracy¹³. Euroregiony „rozrzedzają granice” państwowe. Wprawdzie ten problem nie istnieje dla euroregionów na wewnątrzspółnotowych granicach, gdyż rynek wewnętrzny wprowadził swobodę przepływu towarów, kapitału i ludzi, natomiast jest istotny w pozostałych zewnątrzspółnotowych regionach. Zmieniając dzielący charakter granic euroregion staje się ważnym elementem i ogniwem w integracji. Jest on zarówno instrumentem integracji wewnętrznej cementując ugrupowanie integracyjne od wewnątrz, jak też instrumentem integracji zewnętrznej poprzez zacieśnianie kontaktów między krajami Wspólnoty a jej partnerami na zewnętrznych granicach (tego typu partnerami były do niedawna kraje Europy Środkowo-Wschodniej).

Istota i szczególna misja euroregionów wynika z czynników euroregionotwórczych, należą do nich:

- przesłanki historyczne wyznaczone przez wspólną przeszłość i dziedzictwo, pokrewieństwo kulturowe, językowe, wyznaniowe i obywatelskie;
- przesłanki gospodarcze wynikające z potrzeby gospodarczej aktywizacji peryferyjnych regionów pogranicza, dostępu do środków pomocowych WE;
- przesłanki polityczne określone nową sytuacją geopolityczną w powojennej Europie dającą poczucie i w pewnym stopniu gwarancję stabilnego rozwoju politycznego, a współpraca euroregionalna stała się istotnym elementem procesu politycznej integracji Europy, w miarę postępów euroregionalizacyjnych słabnie efekt dzielący granice;
- przesłanki socjologiczne (społeczne) wynikające z faktu, iż współpraca euroregionalna jest w największym wymiarze społeczna, której celem jest człowiek, dobrosąsiedzkie stosunki¹⁴ wraz z poszanowaniem odrębności kulturowej.

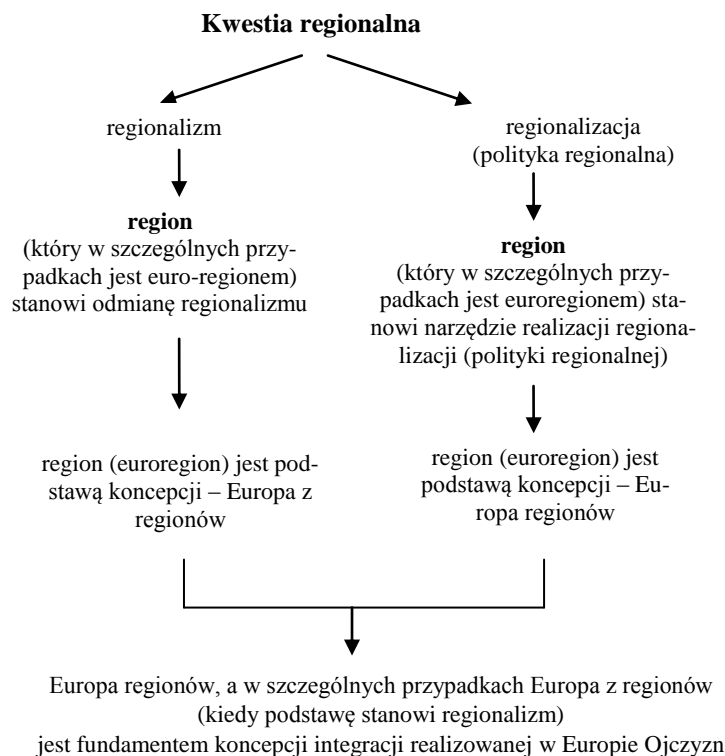
Przesłanki te można odnieść również do integracji i czynników „integracionotwórczych” w ogóle. Jednak w integracji euroregionalnej ze szczególną siłą występują zwłaszcza uwarunkowania historyczne i socjologiczne, których głównym „kreatorem” i „decydentem jest człowiek”. U podłoża „dużej integracji” tkwią głównie przesłanki polityczne i gospodarcze. Dlatego integracja wynika z przyczyn obiektywnych, zaś integracja euroregionalna podyktowana jest potrzebami ludzkimi, potrzebami dnia codziennego. A zatem integracja euroregionalna wynika z przyczyn subiektywnych.

Euroregionalizacja jest „integracją oddolną” wywodzącą się z ludzkiej inicjatywy i służy przede wszystkim człowiekowi, a euroregion powstaje „od dołu” i jest elementem składowym budowanego „od góry” nowego ładu europejskiego w postaci konstrukcji WE.

Pochodzenie i misję euroregionów można dość obrazowo przedstawić posługując się następującym schematem:

¹³ A. Marszałek (red.), *Integracja europejska*. Podręcznik akademicki, PWE, Warszawa 2004, rozdz. XXVIII, s. 457 i dalsze.

¹⁴ Konwencja Madrycka z 1980 r. o Współpracy Transgranicznej między Wspólnotami i Władzami Terytorialnymi, Dz.U. nr 61/1993, poz. 287, s. 1280.

Źródło: opracowanie własne.

Powyższy schemat zależności wskazuje na rodowód euroregionu, który stanowi odmianę regionalizmu, a z kolei to regionalizm wyrasta z potrzeby zachowania, kultywowania i rozwijania swoistych cech kultury i zmierza do utrwalania, a nawet pogłębiania tożsamości społeczno-kulturowej i etnicznej¹⁵. W regionalizmie, a więc w euroregionie występuje szczególne poczucie odrębności regionalnej, która może być efektem wielu zjawisk etnicznych, religijnych, kulturowych, językowych, gospodarczych, a te w większości przypadków występują razem potęgując poczucie bycia „różnymi” od „innych”¹⁶.

Dzięki euroregionom można budować Europę z regionów, Europę subsydiarną, której narody ze sobą sąsiadujące wspólnie rozwiązują swoje problemy, nawiązują przyjacielskie stosunki i pomagają mniejszościom narodowym po drugiej stronie granicy. Regionalizm, a więc i euroregionalizm służą urzeczywistnianiu zasady godności ludzkiej przez realizację demokracji, subsydiarności, samoistnienia i pluralistycznej władzy¹⁷.

„Ludność euroregionalna” stwarza naturalne przesłanki ciążenia ku sobie regionów przygranicznych, zdobywa w tej współpracy doświadczenie przydatne w procesach integracyjnych, a jej aktywne współdziałanie doprowadza do zmiany zasięgu i charakteru procesów integracyjnych. Euroregiony mając dość szerokie kompetencje decyzyjne wpływają w zasadniczy sposób na kształt przyszłej Europy. Kompetencje te dotyczą rozwiązywania

¹⁵ J. Darnos, *Region i regionalizm (studium interdyscyplinarne)*, Instytut Kultury, Warszawa 1987, s. 81.

¹⁶ M. Greta, *Euroregiony a integracja...*, *op.cit.*, s. 16.

¹⁷ P. Deyon, *Régionalismes et region dun L'Europe des quinze*, Lacoles de France, Paris 1987, s. 13.

różnych problemów transgranicznych np. ochrona środowiska, infrastruktura, sprawy socjalne, rynek pracy, współpraca kulturalna, a ich różnorodność wzrasta wraz z powiększaniem się liczby „członków” euroregionu. Natomiast efekty zależą od stopnia homogeniczności społeczno-gospodarczej obszaru związanego euroregionalizacją¹⁸. Efekty współpracy euroregionalnej działają dalej na zasadzie „rozchodzenia się fali” obejmując dalsze obszary i wiążąc je ze sobą. W ten sposób euroregiony tworzą fundament szerszej integracji w ramach ugrupowania, a człowiek może stać się wówczas celem procesów integracyjnych. Taką integrację mieli na myśli „Ojcowie Europy” kiedy inicjowali współdziałanie w ramach Wspólnot Europejskich w latach pięćdziesiątych. Euroregionalizacja jest przykładem na to, że integracja sprowadza się nie tylko do sfery materialnej.

Uzupełnieniem regionalizmu, w tym euroregionalizmu jest regionalizacja, czyli polityka regionalna, która dzięki odpowiednim działaniom „kreowanym” może doprowadzić do osiągnięcia zamierzonych efektów regionalizmu (oddolnych działań). Regionalizm uzupełniony regionalizacją służy koncepcji aby regiony uzupełniały państwa w integracji, ale ich nie zastępowały.

Poprzez politykę regionalną trafiają interwencje strukturalne do regionów problemowych, a takimi są przede wszystkim euroregiony (punkt 1 opracowania). Z uwagi na fakt, że w tę integrację zaangażowany jest człowiek można twierdzić, iż fundusze strukturalne trafiają wszędzie tam, gdzie są najbardziej potrzebne, a ich efektywność jest kontrolowana w aspekcie uwzględnienia lokalnych potrzeb.

W przyszłej polityce regionalnej, tj. na lata 2007–2013 euroregion uwzględniony został jako priorytet wśród celów. A zatem dowartościowanie euroregionu jako „ludzkiej integracji” potwierdza często pojawiającą się dziś tezę, iż budowa jakiegokolwiek wspólnoty opartej tylko na fundamentach ekonomicznych nie ma szans powodzenia i przyszłości.

4. Zakończenie

Euroregiony w Europie przyczyniły się do zwiększenia spójności społeczno-ekonomicznej i stały się formą koordynacji polityki regionalnej państw WE wpływając tym samym na kształt przyszłej integracji. Euroregiony są silnym spoiwem integracyjnym, gdyż o kształcie i kierunku integracji w nich decydują ludzie, a ludność euroregionalna wyrasta ze wspólnych korzeni. Euroregiony jako „mała integracja” zaczęły powstawać i rozwijać się wraz z „dużą” integracją w ramach WE. Są zjawiskiem specyficznym europejskim i towarzyszą procesom integracyjnym w Europie. Fakt, iż do euroregionów kierowane są specjalne fundusze pomocowe świadczy, iż są one ważnym elementem polityki regionalnej WE i integracji w Europie.

Ważną rolę instrumentu finansowego polityki regionalnej dla euroregionów pełni Inicjatywa Wspólnotowa INTERREG. Środki finansowe w ramach tej Inicjatywy kierowane są na peryferyjne regiony graniczne, w tym euroregiony. Trafiają tu także środki finansowe w ramach innych interwencji strukturalnych w polityce regionalnej, przyczyniając się do niwelowania dysproporcji na tych obszarach. Euroregiony jako obszary „wyrósłe” z potrzeb ludzkich i im służące przyczyniają się do rozwoju integracji w „ludzkim wymiarze”.

¹⁸ M. Greta, *Euroregiony a integracja...*, s. 94 i dalsze.

The Impact of Euro-regional Cooperation on Bridging Regional Differences and the Implementation of the Human Face of the Integration

Summary

The paper presents the essence and significance of Euro-regions in the convergence of regional differences and development of good neighbourhood relationships between two nations. Euro-regions as a sub-border and peripheral regions characterise themselves with worse social and economic indicators. Nonetheless, as regions inhabited by people having the same roots they do have more of their natural features than of the acquired ones. It causes the integration and cooperation processes of Euro-regions to be more influenced by their inhabitants. That is why Euro-regions are the place where the human aspect of integration is best presented. Thanks to them borders change character from dividing to integrative.